OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

2.11.2020

Oikeusministeriö
Johtava asiantuntija Juha Saunamäki

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä (HE 146/2020 vp) valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Oikeusministeriön pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä noin miljardi euroa. Hallinnonalalle ehdotettava määräraha on yli 40 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvana vuonna. Budjettiehdotuksessa on otettu huomioon panostuksia oikeudenhoidon vahvistamiseksi. Muun muassa oikeudenkäyntien asioinnin sujuvoittamiseen, rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen sekä vankiloiden turvallisuuden lisäämiseen esitetään lisää rahoitusta.

Tuomioistuimille ehdotetaan 2,7 miljoonan euron pysyvää lisärahoitusta oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen. Syyttäjälaitokselle ehdotetaan kuluvan vuoden neljännen lisätalousarvion mukaisesti 2,5 miljoonan euron pysyvää tasokorotusta rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen. Vaasan hallinto-oikeus käsittelee koko Manner-Suomen vesi- ja ympäristöasiat. Näiden asioiden ruuhkan purkuun esitetään 1,7 miljoonan euron lisämäärärahaa vuodelle 2021.

Digitalisaation kehittämiseen panostetaan voimakkaasti ja viranomaisten tietohallintomäärärahoihin esitetään lisäystä ensi vuodelle yhteensä 6 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi yleisten tuomioistuinten ja Syyttäjälaitoksen sähköisten työtapojen ja asioinnin toteutukseen (AIPA-tietojärjestelmähanke) ehdotetaan 5 miljoonan euron lisämäärärahaa. Oikeudenhoitoa pyritään keventämään etäyhteyksien käyttöä ja videoneuvottelulaitteita lisäämällä. Näytön keskittämiseen käräjäoikeuksiin esitetään 2,5 miljoonan euron kertaluonteista määrärahaa, jossa on lisäystä 0,5 milj. euroa kuluvaan vuoteen verrattuna. Videoneuvottelulaitteiden hankintaa on nopeutettu koronaviruspandemian vuoksi, jotta oikeudenkäyntejä voidaan laajemmin toteuttaa etäyhteyksin. Yhteensä noin 1,8 miljoonan euron lisämääräraha videoneuvottelulaitteiden määrän lisäämiseksi tuomioistuimissa, Syyttäjälaitoksessa ja Rikosseuraamuslaitoksessa on otettu huomioon hallituksen esityksessä vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi.

Ylivelkaantumista ja siihen liittyviä ongelmia pyritään hallitusohjelman mukaisesti vähentämään. Jotta talous- ja velkaneuvonta vastaisi paremmin kasvavaan tarpeeseen, oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ehdotetaan 0,6 miljoonan euron lisämäärärahaa. Ulosottolaitokselle ehdotetaan puolen miljoonaa euron lisämäärärahaa velallisten neuvonnan tehostamiseen ja tuomioistuimille vastaavan suuruista lisärahoitusta velkomusasioiden joutuisaan käsittelyyn.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Sakon muuntorangaistusten uudistamisesta aiheutuviin lisämenoihin ehdotetaan tuomioistuimille, Syyttäjälaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle yhteensä 8,8 miljoonan euron pysyvää lisäystä. Helmikuussa 2019 hyväksyttiin tätä uudistusta koskeva säädösmuutos, joka tulee voimaan vuoden 2021 alussa. Muutos mahdollistaa sakon muuntamisen vankeudeksi eräiden toistuvien sakkorangaistusten kohdalla. Sakkovankeja ohjataan jatkossa enemmän vankilan sijasta kuntoutukseen.

Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan 2,6 miljoonan euron pysyvää lisäystä menoihin, jotka koskevat lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten tiukentamista ja ehdollisen vankeuden valvontaa yli 21-vuotiaille. Myös nämä säännösmuutokset tehtiin vuoden 2019 alussa. Hämeenlinnan uusi naisvankila valmistui syyskuussa ja ensi vuoden kuluihin ehdotetaan lisäystä 1,9 miljoonaa euroa.

Vankiloiden turvallisuuden parantamiseen turvatekniikkaa uudistamalla ehdotetaan 3,2 miljoonan euron lisäystä ensi vuodelle.

Yleistä edunvalvontaa tarvitsevien määrä kasvaa vuosittain väestön ikääntyessä. Kasvusta johtuen edunvalvontatoimistoihin tarvitaan lisähenkilöstöä ja siihen ehdotetaan 1,9 miljoonaa euroa lisämäärärahaa.

Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ehdotetaan hallintotuomioistuimille ja oikeusavulle kuluvaan vuoteen verrattuna 4,9 miljoonan euron lisärahoitusta.

Jotta hallitusohjelman tehokas toteuttaminen ja valtioneuvoston lainvalmistelun laatu voidaan varmistaa, oikeusministeriön määrärahoihin ehdotetaan 1 miljoonan euron vuotuista lisäystä vuosille 2021 ja 2022.

Lisäksi kehyksissä on varattu määrärahaa naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävän ja vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamiseen. Nämä määrärahat otetaan ensi vuoden lisätalousarvioesitykseen. Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan ja vanhusasiavaltuutetun on määrä aloittaa toimintansa ensi vuonna.

Julkisen talouden suunnitelmassa (7.10.2019) edellisen hallituksen päättämän ns. JTS miljardin euron säästön kumulatiivinen kasvu jäädytettiin vuoden 2022 tasolle (5,3 milj. euroa), kun alun perin määrärahaleikkauksen arvioitiin kasvavan vuoteen 2029 mennessä 30 miljoonaan euroon vuodessa ja vielä 2018 kehyspäätöksen huojennuksen jälkeenkin 18 miljoonaan euroon. Jäljelle jääneen JTS miljardin euron säästön haitallisia vaikutuksia on kompensoitu edellä mainituilla merkittävillä määrärahakorotuksilla.

Koronapandemia on vaikuttanut koko yhteiskunnan toimintaan, niin myös oikeuslaitokseen ja Rikosseuraamuslaitokseen. Oikeusministeriön hallinnonalan osalta voidaan todeta, että toimissa viruksen leviämisen ehkäisemiseksi on onnistuttu näissä haastavissa olosuhteissa hyvin, sekä asiakkaiden ja asianomaisten terveyden että virkamiesten työturvallisuuden näkökulmista.

Toimenpiteistä on kuitenkin aiheutunut huomattavaa ruuhkaa muun muassa tuomioistuinkäsittelyjen järjestämisessä ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanossa. Koronavirusepidemiaan ja sen jälkihoitoon liittyviä määrärahalisäyksiä on otettu huomioon kuluvan vuoden ensimmäisessä, toisessa ja neljännessä lisätalousarviossa.

Tämän lisäksi hallituksen esityksessä valtion vuoden 2020 seitsemänneksi lisätalousarvioksi esitetään tuomioistuimille ja Syyttäjälaitokselle yhteensä 2 milj. euron lisäystä keskeytettynä olleiden rikosasioiden ruuhkan purkamisen aloittamiseen. Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan 0,3 milj. euron lisäystä henkilöstömenoihin ja 180 000 euron lisäystä siihen, että sakkovankeja voidaan ohjata

ulkopuoliseen kuntoutukseen. Oikeusaputoimistojen maksullisen toiminnan asioiden määrä on koronaviruspandemian aikana vähentynyt, ja tulojen menetystä esitetään kompensoitavan 0,7 milj. euron lisämäärärahalla. Saamelaiskäräjille esitetään 0,2 milj. euron lisäystä ja kuluttajariitalautakunnalle 30 000 euron lisäystä.

Lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan myös 4,2 milj. euron lisäystä hallinnonalan virastoille kuluvan vuoden tietohallintomenojen kattamiseen. Vaalitietojärjestelmän uudistamista koskevaan esiselvityshankkeeseen ehdotetaan 840 000 euron määrärahaa.

Ensi vuodelle aiheutuvia lisätarpeita on arvioitu ja tuodaan täydentävän talousarvioehdotuksen yhteydessä eduskunnan talousarviokäsittelyyn ja eduskunnan päätettäväksi.